

ZVONÍ!

02/2018

Člověk v tísní, o. p. s.

**Výsledky dětí
více ovlivňuje
podpora rodiny
než typ školy**

Jakých výsledků dosahují děti na základních školách a jaké na víceletých gymnáziích?

**Chudé děti
nejsou odkláněny
na individuální
studium**

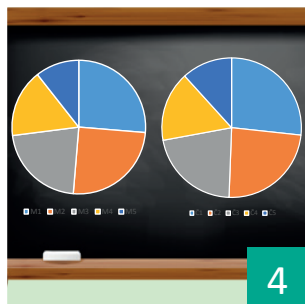
Výzkum ukazuje, jak vnímají přechod na povinný rok předškolního vzdělání samy školky.

**Stravování
zdarma zvyšuje
školní docházku
a zlepšuje výsledky**

Měly by české děti dostávat ve školkách a školách obědy zdarma? A všechny, či jen některé?

Úřady práce evidují 11 tisíc uchazečů o práci, kteří nemají ukončenu 9. třídu ZŠ.

4

Jak ovlivňuje výsledky dětí to, zda chodí na základní školu či na víceleté gymnázium?

Jak probíhá přechod na povinný poslední ročník předškolního vzdělávání?

7

10

12

Měly by děti dostávat ve školách a školkách jídlo zdarma? Všechny nebo jen některé?

V předškolních klubech bývá prostor i na semináře pro rodiče dětí, které sem chodí.

Chcete znát příběhy dětí, které chodí do předškolních klubů Člověka v tísni?

17

20

obsah

Výsledky dětí více ovlivňuje podpora rodiny než typ školy . . . 3

Analýza mapující rozdíly mezi žáky základních škol a víceletých gymnázií.

Lidové noviny: Selektce žáků podle sociálního klíče 4

Komentář na téma víceletá gymnázia a vytváření elit.

Dva tisíce dětí ročně nedokončí základní školu 7

Analýza, která se zabývá osudy dětí, které neukončí 9. třídu ZŠ.

Chudé děti nejsou odkláněny na individuální studium. 10

Jak složitý je přechod školek na povinný poslední rok předškolního vzdělávání?

Stravování zdarma zvyšuje docházku a zlepšuje výsledky. . . 12

Měli bychom platit dětem obědy ve školách a školkách zdarma?

Jak se z Prcka stal Marián a jak paní doktorka nevěřila 17

Příběhy dětí, které navštěvují předškolní kluby organizace Člověk v tísni.

Aby to nebylo jako z koloběžky do auta.... 20

Reportáž ze semináře pro rodiče dětí z předškolního klubu.

Předává dětem hodnoty, všimne si, když jsou smutné 22

Jak to vypadá vyučování, které vede nejlepší česká učitelka?

editorial

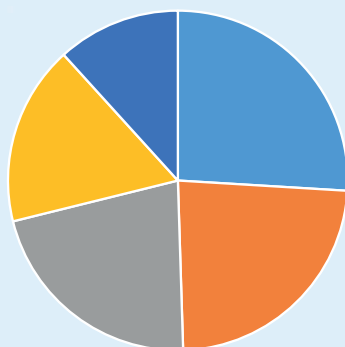
Vážení přátelé,

držíte v ruce časopis Zvoní, který se dlouhodobě zabývá možnostmi podpory dětí, jejichž startovní čára leží při vstupu do školy z různých důvodů jinde než u jejich vrstevníků. Časopis vydává organizace Člověk v tísni, která po mnoho let poskytuje svými službami podporu nejen těmto dětem, ale i jejich rodičům a učitelům, kteří s nimi pracují. Časopis vychází v rámci projektu K.O.Z.A., což je tříletý projekt organizací Člověk v tísni, Tady a teď a zhruba 30 mateřských a základních škol. Je zaměřen na sociálně znevýhodněné děti a klade si za cíl vyrovnávat jejich šance na úspěch v českém vzdělávacím systému.

Věříme, a naše víra vychází z dlouholetých zkušeností práce přímo „v terénu“, že právě podpora a propojení všech, kteří mohou situaci konkrétního dítěte pozitivně ovlivnit, je cestou, která vede ke zlepšení. Zlepšení situace mnoha dětí, které jsou odsouzeny k životnímu neúspěchu už ve chvíli, kdy opouštějí základní školy. Přeji Vám příjemné čtení.

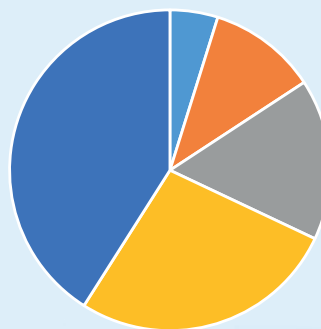
Martin Kovalčík

Podíly žáků dle sociálně-ekonomického statusu:
ZÁKLADNÍ ŠKOLY

■ SES1 ■ SES2 ■ SES3 ■ SES4 ■ SES5

Podíly žáků dle sociálně-ekonomického statusu:
VÍCELETÁ GYMNÁZIA

■ SES1 ■ SES2 ■ SES3 ■ SES4 ■ SES5

SES: SOCIÁLNĚ-EKONOMICKÝ STATUS zahrnuje nejvyšší dosažené vzdělání a prestiž povolání rodičů a zároveň počet knih v domácnosti. SES1 označuje pětinu rodin s nejnižším SES, naopak SES 5 označuje 20 % rodin s nejvyšším SES.

Zdroj: CLoSE (Czech Longitudinal Study in Education)

ANALÝZA Výsledky dětí více ovlivňuje podpora rodiny než typ školy

Ukazuje se, že ani tak nezáleží na tom, zda je žák na víceletém gymnáziu nebo základní škole. Daleko podstatnější je, zda je na škole, kterou navštěvují žáci ze vzdělanějších rodin.

Víceletá gymnázia navštěvují žáci z podnětějšího rodinného zázemí. Žáci na těchto gymnáziích mají výrazně lepší výsledky než jejich vrstevníci na základních školách, což je však způsobeno především větší podporou v rodině, které se jim dostává. To jsou některé z výsledků rozsáhlého a dlouhodobého výzkumu CLoSE (Czech Longitudinal Study in Education) vědců z Ústavu výzkumu a rozvoje vzdělávání Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy.

Výzkumu se zúčastnilo více než 6000 žáků ZŠ a víceletých gymnázií, kteří byli testováni v matematice, čtenářské gramotnosti a jazykových dovednostech (pravopis, gramatika, lexikologie) na počátku 6. ročníku ZŠ a primy gymnázia (v roce 2012) a následně na konci 9. ročníku a kvarty (v roce 2016). Žáci zároveň vyplnili dotazníky, ze kterých byli autoři výzkumu schopni zjistit, jaký je sociálně-ekonomický status (SES) rodiny, ze které pocházejí (tedy dosažené vzdělání a prestiž povolání rodičů, počet knih v domácnosti).

Z analýzy vyplývá, že průměrný výsledek žáků víceletých gymnázií v primě je na stej-

né úrovni, jakou dosáhne průměrný žák na základní škole v 9. ročníku (tedy o čtyři roky vzdělávání později). Nicméně posun ve znalostech mezi 6. a 9. ročníkem na ZŠ a žáků mezi primou a kvartou víceletého gymnázia je podobný. Žáci na víceletých gymnázi-

13

pouze tolik procent ZŠ má podobné složení žákovských kolektivů jako víceletá gymnázia. Jedná se zpravidla o školy výběrové či s výběrovými třídami a školy soukromé, které vybírají poplatky za studium.

ích dosahují většího posunu ve výsledcích, ten je však vysvětlitelný především lepším rodinným zázemím dětí a pozitivním vlivem vrstevníků. Tedy tím, že se děti s vyšším sociálně-ekonomickým statusem pravidelně potkávají ve škole a vzájemně se pozitivně ve vztahu ke vzdělávání ovlivňují. Data výzkumu také zřetelně dokládají, že na víceletých gymnáziích studují žáci z podnětnej-

šího rodinného zázemí. (více v následujícím komentáři)

Přidaná hodnota

Cílem měření přidané hodnoty je očistit výsledky žáků o složky, které nejsou výsledkem pedagogického působení školy. Po pečlivějším očištění výsledků o příznivost sociálně-ekonomického statusu žáků a sociálního složení školy se ukazuje, že gymnázia nemají vyšší přidanou hodnotu než základní školy v matematice a jazykových dovednostech (pravopis, gramatika a stylistika). Přidaná hodnota víceletých gymnázií se ukázala být v oblasti čtenářské gramotnosti. Přitom platí, že velkou část posunu žáků lze připsat sociálnímu složení žáků ve školách a že přidaná hodnota té které školy je stále více a více ovlivněna tím, jaké děti ji navštěvují. To ve větší míře platí právě o gymnáziích. Zde se ukazuje, že ani tak nezáleží na tom, zda žák chodí na víceleté gymnázium nebo základní školu, ale zda je na škole prestižní, soukromé, výběrové či gymnázium, které navštěvují žáci ze vzdělanějších rodin.

Martin Kovalčík

Výsledky žáků 9. tříd - základní školy

(matematika, čtenářská gramotnost, jazykové dovednosti)

PRO KAŽDÝ PŘEDMĚT JSOU PREZENTOVÁNY SKUPINY S KOEFICIENTY 1 AŽ 5. M1 představuje pětinu žáků s nejllepšími výsledky v testu z matematiky a M5 naopak 20 % žáků s nejllepšími výsledky v matematice. Obdobně pak Č1 představuje skupinu žáků s nejllepšími výsledky ve čtenářské gramotnosti a J1 v jazykových dovednostech).

Zdroj: CLoSE (Czech Longitudinal Study in Education)

KOMENTÁŘ

Lidové noviny: Selekce žáků podle sociálního klíče

Na víceletých gymnáziích studují žáci z podnětnějšího rodinného zázemí. 68 procent žáků gymnázií tvoří žáci z dvou nejvyšších socioekonomických skupin, zatímco na základních školách je žáků s vysoce podnětným rodinným zázemím jen 28 procent. Průměrný socioekonomický status 60 procent víceletých gymnázií vytvářejí žáci z nejlepších pětiny rodin dle „kulturního kapitálu“ a další třetina víceletých gymnázií má žáky z druhé pětiny (v průměru). Naopak dvě třetiny základních škol se nacházejí ve dvou nejnižších pětinach sociálněekonomického statusu žáků.

Vytváření pocitu elitního postavení

Zajímavé, vidíte. Zjednodušeně řečeno, drtivá část víceletých gymnázií koncentruje žáky z rodin, které jsou na tom sociálně a ekonomicky dobře, zatímco většina základních škol koncentruje žáky, jejichž rodiny spadají do podprůměru, vyjádříme-li to stejným indikátorem. Jde o závěry z výzkumu CLoSE (Czech Longitudinal Study in Education), který čerstvě zveřejnil tým vědců z Ústavu výzkumu a rozvoje vzdělávání

ni při Pedagogické fakultě UK v Praze. Jde o data a zjištění doposud jedinečná a vysoce důležitá. Společně s dalšími, dříve zveřejněnými zjištěními z výzkumu popisují jednak složení žáků na víceletých gymnáziích a základních školách, ale také – a to je velmi podstatné – přidanou hodnotu víceletých gymnázií a základních škol.

10

v průměru tolik procent dětí navštěvuje v České republice víceletá gymnázia.

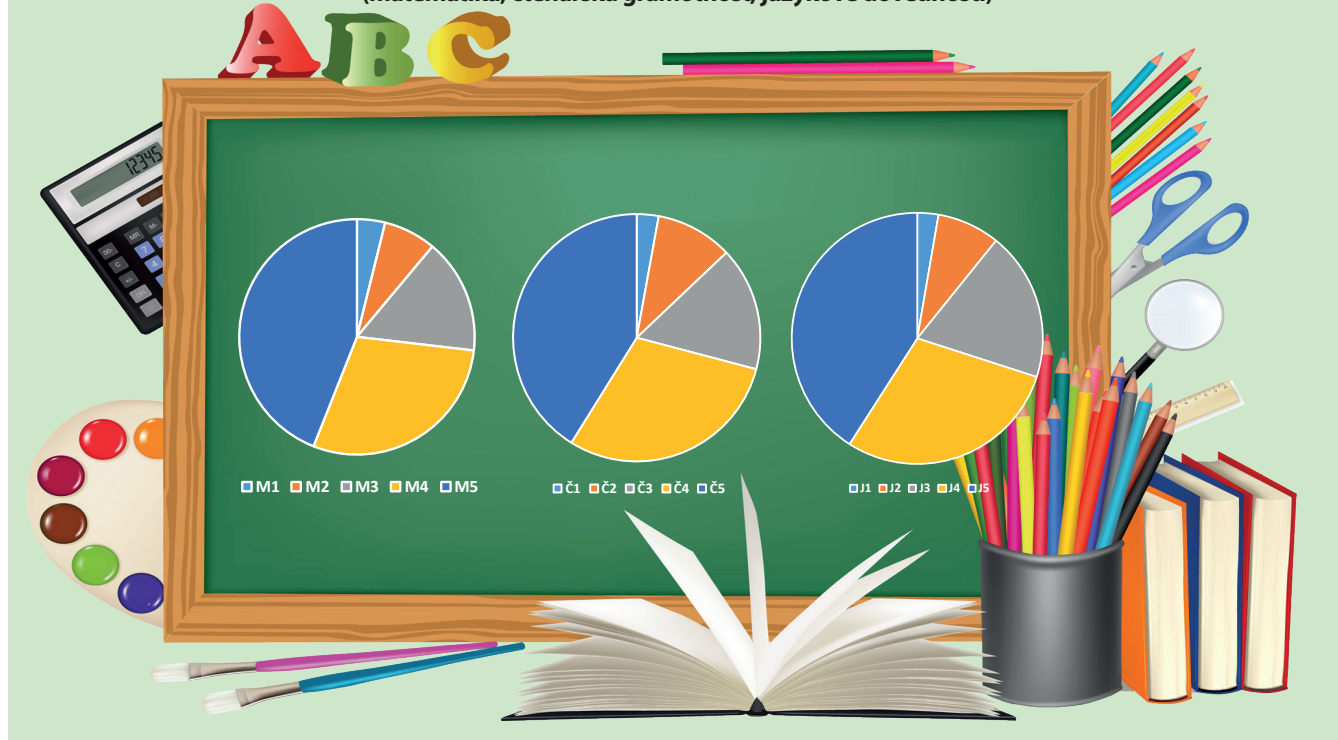
O víceletá gymnázia, která nabízejí převážně osmileté studium (po ukončení prvního stupně základní školy) a v menší míře šestileté studium (po ukončení sedmé třídy základní školy), je mezi rodiči vysoký zájem. Vše je zároveň ovlivněno možnostmi (počtem škol v dosahu), a tak můžeme z dat Cermatu, organizace zajišťující plošné přijímací zkoušky do oborů s maturitní zkouškou, vyčíst, že v Praze, kde je kon-

centrace víceletých gymnázií nejvyšší, se ke studiu na osmiletých gymnáziích hlásí 34 procent žáků z 5. tříd. To je často více než dvojnásobek oproti krajům, v nichž možnosti studia na víceletých gymnáziích nejsou tak dostupné.

V průměru studuje na víceletých gymnáziích v České republice 10 procent dětí. Nejde přitom zdaleka jen o regionální nevyváženost v přístupu ke studiu. Jde zejména o sociálně-ekonomický status, který je hlavním determinantem vstupu ke studiu na elitních školách. Jak ukazuje citace ze závěrečné zprávy, na víceletých gymnáziích se koncentrují děti ze sociálně a ekonomicky podnětného prostředí, zatímco na základních školách, na jejich druhém stupni, v průměru převažují děti, které vyrůstají v rodinách ocitajících se v průměrném a podprůměrném sociálním postavení. Ve věku deseti a následně dvanácti let tak dochází – prostřednictvím veřejného vzdělávacího systému – k efektivní selekci dětí dle sociálního klíče. Jinými slovy, veřejný vzdělávací systém vede k vyřazení desetin dětí ze společnosti a vytváření pocitu elitního postavení.

Výsledky žáků 9. tříd - víceletá gymnázia

(matematika, čtenářská gramotnost, jazykové dovednosti)

PRO KAŽDÝ PŘEDMĚT JSOU PREZENTOVÁNY SKUPINY S KOEFICIENTY 1 AŽ 5. M1 představuje pětinu žáků s nejslabšími výsledky v testu z matematiky a M5 naopak 20 % žáků s nejlepšími výsledky v matematice. Obdobně pak Č1 představuje skupinu žáků s nejslabšími výsledky ve čtenářské gramotnosti a J1 v jazykových dovednostech).

Zdroj: CLoSE (Czech Longitudinal Study in Education)

Hledejme v tomto stavu nějakou legitimitu. Proč by měl stát něco takového zajišťovat a platit? Je skutečně třeba, má-li rodina dostatečný, nebo spíše vysoce nadprůměrný kulturní kapitál, aby pro ni stát zajišťoval službu, která umožní ochranu tohoto privilegia v dalším pokolení? Nestací, že je taková rodina dostatečně schopná – díky kulturnímu kapitálu – zajistit reprodukci „dobrého bydla“ pro své další pokolení sama?

Ano, jistá míra legitimacy tu je. Stát by se měl starat o výchovu a vzdělávání svých společenských elit a smyslem víceletých gymnázií by mělo být takové elity koncentrovat. Ale ne na základě sociálního a ekonomického postavení rodiny, nýbrž na základě předpokladů ke studiu. Jenže to se neděje. Jana Straková, jedna z výzkumníků podílejících se na CLoSE, dříve pro Aktuálně.cz uvedla, že podle zjištění se na víceletá gymnázia nedostanou převážně děti na základě svého nadání, nýbrž na základě ambicí rodičů. Převážně proto, že nadané děti (zjištěno na základě testu z matematiky) se na víceletá gymnázia nehlásí a z těch, které se hlásí, se všechny nedostanou.

I kdyby ale víceletá gymnázia přitahovala a vybírala podle předpokladů ke stu-

diu, je tu ještě jeden problém. Výzkum CLoSE (Czech Longitudinal Study in Education) totiž ukazuje, že představa o „lepší vzdělání“ na víceletých gymnáziích neplatí. Víceletá gymnázia totiž neposkytují svým žákům vyšší přidanou hodnotu vzdělání než je tomu u základních škol. Jinými slovy, nadané dítě na víceletém gymnáziu nemusí automaticky získat lepší podporu pro rozvoj svých předpokladů než na základní škole.

Ve věku 10 a 12 let dochází k efektivní selekci dětí dle sociálního klíče, což vede k vydělování desetiny dětí ze společnosti a vytváření pocitu elitního postavení.

Existují pochopitelně rozdíly, jenže například víceletými gymnázii a základními školami. V obou případech jsou tu školy vysoce nadprůměrné i podprůměrné. Rozdíl tak nespočívá v jejich kvalitě, ale v tom, že skupiny dětí se výrazně liší. A jejich výsledky – na víceletých gymnáziích prokazatelně mnohem lepší – vysvětluje rodinné zázemí, ne přidaná hodnota školy.

Fakt, že elitní školy neposkytují potřebnou přidanou hodnotu ve vzdělávání, není vůbec ojedinělý. Prokázal to i výzkum MIT, provedený na absolventech škol v Bostonu a New Yorku. Když výzkumníci později zkoumali úspěšnost absolventů při studiu na univerzitách, přidanou hodnotu elitních škol se nepodařilo prokázat.

Oslyšené doporučení

“ Resumé? Český vzdělávací systém je elitářský. Už ve druhé polovině 90. let dostalo Česko doporučení od OECD, aby víceletá gymnázia zrušila. Početila s tím Bílá kniha, strategický dokument rozvoje vzdělávání z roku 2001. Strategie vzdělávací politiky 2020 si bere za cíl snižovat formální diferenciaci ve vzdělávacím systému, což právě víceletá gymnázia dělají. Dvacet let se ale nic neděje, protože těm, kdo mohou rozhodnout, tento stav evidentně vyhovuje. Když se totiž rozhodují, kam dát děti, jsou to víceletá gymnázia s „lepší“ společností. O vzdělávání tu přece zase tolik nejde. Nový ministr školství, ať už nakonec bude na MŠMT potvrzen kdokoli, by měl konečně přestat hrát slepého a hluchého.

Bob Kartous

článek vyšel v Lidových novinách

NA ÚŘADECH PRÁCE je registrováno zhruba 11 tisíc lidí, kteří nemají dokončené základní vzdělání.

Ilustrační foto: Martin Kovalčík

JE DNES VŮBEC MOŽNÉ, aby dítě v České republice nedokončilo základní školu? Bohužel je...

Ilustrační foto: USDE (CC BY 2.0)

ANALÝZA Dva tisíce dětí ročně nedokončí základní školu

Lidové noviny: Těžký handicap, jakým nulové dosažené vzdělání rozhodně je, postihuje nejvíce děti v Ústeckém, Karlovarském a Moravskoslezském kraji.

„Můj syn propadl v šesté třídě a potíže se známkami má i teď v osmé,“ posteskla si věčně matka na sociální síti. Dodala, že její potomek nejspíše nedokončí základní školu. Je to dnes vůbec možné? Je. Pokud žák opakuje ročník, může teoreticky skončit v osmé třídě. Splnil devět let povinné školní docházky, ale základní školu nedokončil. „Známe i případy, kdy žák propadl v první a šesté třídě, skončil tedy školu v sedmičce,“ řekla Lidovým novinám Zuzana Ramajzlová z organizace Člověk v tísni.

Nezaměstnanost, nízké vzdělání, potíže s bydlením, dluhy

Trendu si všimlo ministerstvo práce a sociálních věcí. Materiál, jenž se týká strategie zaměstnávání do roku 2020, uvádí, že „narůstá podíl osob, které ne-

dosáhly ani základního vzdělání. Jedná se o výrazně regionální problém na severozápadě republiky, v Karlovarském a Ústeckém kraji,“ píše se v dokumentu.

„Známe i případy, kdy žák propadl v první a šesté třídě, skončil tedy základní školu v sedmičce.“

Koncem roku 2017 žádalo o práci přes 11 tisíc osob bez dokončené základní školy. „Každý rok ale navíc před devátou třídou odchází ze školy až dva tisíce žáků,“ varuje Daniel Hůle z organizace Člověk v tísni. Na tuto skutečnost upozorňují i vládní organizace.

Tento handicap omezuje mladé lidi pracovně a ohrožuje je existenčně. „Nezaměstnanost se kombinuje s nízkým vzděláním, nedostatečnou finanční gramotností, minimální praxí, problematickým rodinným zázemím, potížemi s bydlením nebo dluhy,“ vypočítává Lukáš Curylo, ředitel Charity Česká republika. Jde hlavně o děti ze sociálně vyloučených lokalit na severu Čech. Tento problém „je u sociálně vyloučených dětí přibližně třináctkrát častější, než je celostátní průměr“, řekla LN mluvčí ministerstva školství Jarmila Balážová. Většina z nich se už do vzdělávacího systému nevrátí, ačkoliv existuje možnost si vzdělání doplnit.

Přitom pokud dítě propadá kvůli časté absenci a nemá doma vhodné prostředí k učení, riskují rodiče až pět let vězení. Podle Hůleho z organizace Člověk v tís-

MLADÍ LIDÉ BEZ DOKONČENÉHO VZDĚLÁNÍ mají v problémových oblastech Česka stále menší možnost získat práci. „Nejvyšší zájem mají zaměstnavatelé o dělnické profese, skladníky, uklízeče a řidiče nákladní dopravy. Především dělnické profese však stále nabízejí kombinaci náročných pracovních podmínek a relativně nízké mzdy. To bohužel není dostatečně motivační pro ty, kteří musejí dojíždět nebo mají exekuce,“ říká Robert Herák, expert na zaměstnanost vládní Agentury pro sociální začleňování.

Ilustrační foto: Martin Brochhaus (CC BY 2.0)

ni mají žáci, kterým hrozí odchod ze základní školy dříve než na konci deváté třídy, většinou enormní počet zameškaných hodin. Známý je například loňský případ z Bruntálu. „Rodiče dívky umožnili vést zahálčivý život, absenci měli omlouvat opakovanými zdravotními důvody, aniž by pro tyto měli navštívit lékaře. Dce-
ra zameškala 233 vyučovacích hodin, z toho 57 neomluvených. Její studijní výsledky byly průměrné až mírně podprůměrné,“ informovala tehdy mluvčí policie Pavla Jiroušková.

Falšování zameškaných hodin

Odbor sociálně-právní ochrany dětí ale podle Hůleho zasahuje málokdy. Škola by podle něho měla mít nastavený mechanismus, kdy překročení určité hranice absence zmobilizuje tento odbor a ten docházku začne řešit s rodinou. „Škola to ale z různých důvodů nedělá. Nechce se dostávat do konfliktu s rodiči. Víme, že jsou školy, ve kterých zpětně do třídnice zanesou, že dítě na vyučování bylo,“ zmiňuje Hůle. Vzdělávací instituce v segregovaných oblastech podle něho hlavně řeší, že dítě

smí propadnout jednou na prvním stupni a jednou na druhém. „Řada takových dětí si první pokus vystřílí hned v první třídě a druhý v šesté,“ popisuje Hůle zkušenosti pracovníků na severu Čech.

V této oblasti se stává, že prvňáček nechápe, že paní učitelce nesmí tykat nebo

Škola by měla mít nastavený mechanismus, kdy překročení určité hranice absence zmobilizuje Odbor sociálně-právní ochrany dětí a ten docházku začne řešit s rodinou.

že musí sedět v lavici. Při přechodu na druhý stupeň zas nezvládají starší žáci jiný způsob výuky. Tito žáci mají častěji rodiče, kteří také neprosplivali dobře. Ukazuje to projekt Kudy vede cesta, na kterém se podílely společnost Tady a teď a Demografické informační centrum. Od-
kazuje na něj i vládní agentura. „Zatímco v Bílině (v Ústeckém kraji – pozn. red.)

se přes 35 procent dětí narodí matkám se vzděláním nejvýše základním, v Telči (kraj Vysočina – pozn. red) je to necelých 5 procent,“ napsal Petr Syruček z vládní Agentury pro sociální začleňování.

Podle materiálu ministerstva práce a sociálních věcí se skupina osob, jež hledají zaměstnání a mají pouze základní vzdělání, za poslední tři roky až o 60 tisíc lidí zmenšila. Avšak mladí lidé bez dokončeného vzdělání mají v problémových oblastech Česka stále menší možnost získat práci. „Nejvyšší zájem mají zaměstnavatelé o dělnické profese, skladníky, uklízeče a řidiče nákladní dopravy. Především dělnické profese však stále nabízejí kombinaci náročných pracovních podmínek a relativně nízké mzdy. To bohužel není dostatečně motivační pro ty, kteří musejí dojíždět nebo mají exekuce,“ napsal Lidovým novinám Robert Herák, expert na zaměstnanost vládní Agentury pro sociální začleňování.

Vydržet co nejdéle

Exekuce není bohužel rozhodně nic, co by se mladým lidem v České repub-

11

přibližně tolik tisíc lidí se v České republice uchází o zaměstnání a nemá přitom dokončené ani základní vzdělání.

35

tolik procent dětí se v Bílině narodí matkám, které dosáhly nejvýše základního vzdělání. Přitom například v Telči činí toto procento pouhých pět procent.

115

tolik tisíc mladých lidí ve věku do 29 let aktuálně řeší v České republice problémy s exekucí.

lice vyhýbalo. Až 115 tisíc osob ve věku do 29 let aktuálně tento problém řeší. Souvislost s nízkým vzděláním potvrzují odborníci naprosto bez výjimky. „Všem skupinám ohroženým dlouhodobou nezaměstnaností věnuje úřad práce zvýšenou péči,“ sdělila mluvčí úřadu Kateřina Beránková. Podle ní ke konci ledna podpořil prostřednictvím příspěvků z programu aktivní politika zaměstnanosti celkem 26 078 uchazečů a zájemců o práci, kteří jsou jakkoliv znevýhodnění na trhu práce.

V sociálně vyloučených oblastech působí různé organizace, které se snaží rostoucí trend, kdy děti mají problémy se vzděláváním, zastavit. „Snažíme se, aby se děti vůbec nedostaly do fáze, že jsou neúspěšné. Máme tedy již služby, které jsou zaměřené na malé děti,“ zmínila Zuzana Ramajzlová z organizace Člověk v tísni. V současnosti, kdy již platí povinná předškolní docházka pro pětileté, cílí organizace na ještě mladší děti. Když už je dítě na základní škole, mohou ho pracovníci organizace doučovat. Žáky druhého stupně odborníci v rámci kariérního poradenství motivují, aby na základní škole vydrželi co nejdéle.

Michaela Kabátová
článek vyšel v Lidových novinách

Lidé, kteří se ucházejí o práci, a nemají ani základní vzdělání

O zaměstnání se v České republice uchází i lidé bez základního vzdělání. Ke konci loňského roku jich bylo více než 11 tisíc.

Část z této skupiny tvoří osoby s neúplným základním vzděláním (mají dokončený pouze 1. stupeň základní školy, nemají dodělané základní vzdělání, nedostali vysvědčení z první až deváté třídy). Zde se můžete podívat na rozdělení jejich výskytu podle jednotlivých krajů České republiky.

	rok 2015	rok 2016	rok 2017
Celkem ČR	2782	3049	2453
Praha	48	31	33
Středočeský kraj	222	211	191
Jihočeský kraj	101	109	97
Plzeňský kraj	69	67	74
Karlovarský kraj	466	276	164
Ústecký kraj	396	687	501
Liberecký kraj	256	312	335
Královéhradecký kraj	36	41	38
Pardubický kraj	106	100	151
Kraj Vysočina	13	13	12
Jihomoravský kraj	28	21	57
Olomoucký kraj	60	43	43
Zlínský kraj	12	12	16
Moravskoslezský kraj	47	45	584

Druhou velmi početnou skupinu lidí s nedodělaným základním vzděláním, kteří žádají na českých úřadech práce o zaměstnání, tvoří osoby bez vzdělání, které mají nedokončený ani 1. stupeň základní školy. Jde hlavně o cizince, kteří ve své rodné zemi absolvovali jen několik ročníků.

	rok 2015	rok 2016	rok 2017
Celkem ČR	5283	6555	8870
Praha	101	80	83
Středočeský kraj	117	113	121
Jihočeský kraj	34	38	85
Plzeňský kraj	17	16	46
Karlovarský kraj	3885	3494	2446
Ústecký kraj	617	1962	4571
Liberecký kraj	338	707	498
Královéhradecký kraj	6	7	48
Pardubický kraj	91	63	305
Kraj Vysočina	1	2	18
Jihomoravský kraj	11	9	33
Olomoucký kraj	12	15	20
Zlínský kraj	6	4	12
Moravskoslezský kraj	47	45	584

Zdroj: Úřad práce

OD ZAČÁTKU LETOŠNÍHO ŠKOLNÍHO ROKU musí děti povinně nastoupit už do posledního ročníku mateřské školy.

Ilustrační foto: Rishabh Kaul

ANALÝZA Chudé děti nejsou odkláněny na individuální studium

Pro mateřské školy je přechod na povinné předškolní vzdělání velmi náročný. Naštěstí však nedochází k přesouvání dětí ze sociálně slabých rodin na individuální studium.

Od září loňského roku musí děti povinně absolvovat poslední ročník některého z typů předškolního vzdělávání. To sebou přináší mnoho náročných změn a novot, které se týkají nejen samotných dětí a jejich rodičů, tak i samotných mateřských škol a jejich zřizovatelů. Jak se nové nařízení ministerstva školství daří aplikovat v praxi? Co je při tom pro školky nejsložitější? A nedochází k odklonu dětí ze sociálně vyloučených lokalit k individuálnímu vzdělávání, což byla jedna z obav při přechodu na nový systém? Právě podpora těchto dětí byla totiž jedním cílů zavedení povinné předškolní docházky. Potřebují ji totiž nejvíce ze všech. Pokud se jim nedostává, vstupují na základní školu značně nepřipraveny, což se v průběhu dalších let jen velmi složitě dohání.

Povinné omlouvání

Pracovníci neziskové organizace Člověk v tísni, o.p.s. ve spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování Úřadu vlády a dalšími partnery provedli během září a října loň-

ského roku dotazníkové šetření, které se na výše zmíněné otázky snažilo najít odpovědi. Celkem v něm bylo osloveno 96 mateřských škol a 26 školských odborů příslušných měst v 11 krajích České republiky.

Nová role MŠ s sebou pochopitelně nese prvotní obtíže a bylo by potřeba celému procesu pomoci - od metodické podpory až po lepší informovanost.

Více než polovina mateřských škol považuje agendu související se zaváděním povinného předškolního vzdělávání za náročnou. Výsledky dotazníkového šetření zároveň ukazují, že proces zavádění novinek je pro mateřské školy jednodušší, pokud existuje dobrá spolupráce s jejich zřizovatelem. Mezi největší změny, které mateřské školy musely promítnout do školských řádů, patřila povinnost omlouvání ab-

sencí a dodržování doby povinné docházky. Stanovování a vymáhání této povinnosti se v přístupu jednotlivých mateřských škol z důvodu chybějícího stanovení jednotného postupu výrazně liší.

Školky sice dostaly rámcové instrukce, jak s omlouváním nakládat, ale je to v režii každé školky, každá si pravidla svým školským řádem upravuje trochu jinak. „Byli jsme svědky toho, že některé bez problému omlouvají několik týdnů, pokud absenci podepíše rodiče, jiné vyžadují lékařské potvrzení, když dítě chybí tři po sobě jdoucí dny,“ řekla pro idnes.cz Marta Miklušáková z Agentury pro sociální začleňování. Samy školky zmiňovaly právě řešení absencí, spolu s hrazením stravného – resp. dluhy na stravném, jako největší problémy související se zavedením povinné docházky.

Neinformovanost a obava o místo

Jako velký problém se také ukazuje deficit informovanosti rodičů, ale i mateřských škol a měst. Velká nejasnost například pa-

PRO ŠKOLKY přináší povinný předškolní rok mnoho nového. Dle výzkumu by ocenily více podpory.

Ilustrační foto: ella (CC BY 2.0)

nuje v tom, na koho se mají školky obrátit v případě, že se dítě k povinnému zápisu nepřišlo. Z výsledků výzkumu vyplývá, že rodiny dětí, které se k zápisu nedostavily, byly oslovovány různými způsoby. Nejčastěji se mateřské školy spolehly na zřizovatele, někde samy oslovily rodiče ať již písemně, telefonicky nebo využily osobní kontakt, nebo kontaktovaly orgány sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD). Další komplikací, která se projevila, je povinnost držet místo dětem z příslušné spádové oblasti, a to i v případě, že se nedostaví k zápisu. Jenže co se stane, když se následně chybějící děti podaří dohledat a ony začnou mateřinku navštěvovat? Školky tak často z obavy z přeplněných tříd raději nenabízeli volná místa dalším zájemcům.

Chybí více podpory

„Nová role MŠ s sebou pochopitelně nese prvotní obtíže a bylo by potřeba ma-

teřským školám a celému procesu pomoci - od metodické podpory školek až po lepší informovanost rodičů. Celkově by si zavádění povinné předškolní docházky zasloužilo více podpory Ministerstva školství a všech ostatních zainteresovaných institucí,“ dodává Zuzana Ramajzlová z organizace Člověk v tísni.

Mezi základní doporučení, která lze pro rok 2018 poskytnout, podle ní patří především zajištění lepší informovanosti rodičů o povinném předškolním vzdělávání, poskytnutí jasnějších metodických pokynů a instrukcí k procesu dohledávání dětí, které se k zápisu nedostavily, či vyjasnění rolí jednotlivých subjektů. To se týká zejména zapojování či nezapojování OSPOD. Dále lze zmínit možnost administrativní, terénní či jiné podpory při zápisu a dohledávání dětí, které se k němu nedostavily, či poskytnutí jednotnějších metodických pokynů k pravidlům týkajících se povin-

né doby docházky, absencí a způsobu jejich omlouvání.

Individuální vzdělávání povinnou školku nenahrazuje

Jedním z cílů šetření bylo zjistit, co změna přinesla ve vztahu k dětem ze sociálně znevýhodněného prostředí. „V rámci našeho výzkumu jsme především zjišťovali, zda na rodiče těchto dětí není vyvíjen tlak zvolit namísto standardní docházky do mateřské školy individuální vzdělávání doma. Jsme rádi, že se tomu tak neděje. Oslovili jsme 96 mateřských škol a z celkového počtu 4 000 dětí využilo institutu individuálního vzdělávání 58. Když už bylo povinné vzdělávání zavedeno, tak by mělo podpořit děti, které mateřskou školu doposud nenavštěvovaly,“ uzavírá představování výsledků analýzy Radka Soukupová z Agentury pro sociální začleňování.

Martin Kovalčík

Co nově platí od nového školního roku?

- Pro děti, které do 31. 8. 2017 dosáhly věku pěti let, je předškolní vzdělávání povinné. Pokud ještě dítě do MŠ nedochází, museli ho rodiče přihlásit ve spádové nebo jím vybrané MŠ v termínu zápisu.
- Dítě bylo přednostně přijato ve spádové MŠ. V případě nedostatečných kapacit měly přednost děti pětileté přijímané k povinnému vzdělávání.
- O přijetí dítěte rozhodoval ředitel ve správním řízení bezodkladně, nejpozději do 30 dnů (do 60 dnů ve složitějších případech).
- Povinné předškolní vzdělávání je možné absolvovat v mateřské škole

zapsané v rejstříku škol a školských zařízení. Má formu pravidelné denní docházky v pracovních dnech, a to čtyři souvislé hodiny denně. Začátek povinné doby stanoví ředitel školy mezi 7. a 9. hodinou.

- Existují i jiné možné způsoby plnění povinného předškolního vzdělávání: individuální vzdělávání dítěte (nutno ho oznámit písemně v době zápisu), vzdělávání v přípravné třídě základní školy, vzdělávání v zahraniční škole na území ČR
- Povinné předškolní vzdělávání trvá případně i ve školním roce, pro který byl dítěti povolen odklad povinné školní docházky a je ukončeno až začátkem plnění povinné školní docházky.

MĚLI BY PODLE VÁS MÍT DĚTI STRAVU v MŠ a ZŠ zdarma? A všem nebo jen těm z nejchudších poměrů?

Ilustrační foto: Pedro Reyna (CC BY 2.0)

ANALÝZA

Stravování zdarma zvyšuje docházku a zlepšuje výsledky

Využívání programů, které nabízí dětem jídlo ve školách a školkách zdarma, se přesto různí.

Platit či neplatit? A když platit, tak komu? Úplně všem, nebo jen někomu? Řeč je o obědech zdarma pro děti z mateřských či základních škol. Nadace Open Society Fund si před časem nechala zpracovat studii, která se na tyto otázky snaží najít odpovědi. Ve výsledcích analýzy se mimo jiné dočteme, že 70 % oslovených mateřských škol, které chudým dětem dotují stravné, potvrzují u těchto dětí znatelné zlepšení docházky. Podle 60 % respondentů dochází také zlepšení jejich výsledků. Více než třetina z nich pak zaznamenalo po zavedení možnosti dotace stravného zvýšení počtu chudších dětí ve školce. Kromě toho se zlepšila i vzájemná spolupráce mezi rodiči a školou. Analýza také říká, že 71 % veřejnosti zastává názor, že by se jejich kraj do programu na dotování stravného nejchudším dětem zapojit měl. V krajích s největším počtem sociálně vyloučených lokalit je podpora programu veřejností nadprůměrná.

Docházku dětí do mateřských škol ovlivňuje řada faktorů, např. blízkost a kapacita

školek či důvěra a spolupráce školek a rodičů. Mezi časté bariéry často patří také finance. Náklady spojené se stravným jsou častým důvodem, proč rodiče z chudých rodin děti do školek neposílají a nehrazí stravného zároveň bývá příčinou ukon-

čování školky při posuzování zavádění povinné předškolní výchovy zmiňují.

70
tolik procent oslovených mateřských škol potvrzuje znatelné zlepšení docházky dětí z chudých rodin ve chvíli, kdy je dětem hrazeno stravné. 60 procent pak uvádí, že u těchto dětí dochází i ke zlepšení výsledků.

čení docházky dítěte do mateřinky. Od září 2017, kdy byla zavedena jednoletá povinná předškolní docházka, školky již nemohou dítě pro neplacení stravného vyloučit, ale prostředky mohou následně vymáhat občansko-právní cestou, případně se ob-

rátit na odbor sociálně právní ochrany dětí (OSPOD). Právě vymáhání pohledávek za stravné patří mezi nejčastější obavy, které školky při posuzování zavádění povinné předškolní výchovy zmiňují.

Jak moc jsou jejich obavy oprávněné ještě nelze říci, avšak je dobré si uvědomit, že se tyto problémy netýkají pouze chudých rodin žijících v sociálně vyloučených lokalitách. Podle Eurostatu žije cca 20 % českých dětí v ohrožení příjmovou chudobou či sociálním vyloučením. Hrazení stravného v mateřských školách by dle autorů analýzy představovalo cílenou podporu přibližně pro 70 000 dětí, které již mateřské školy navštěvují, a tisíce dětí z nejnižších socioekonomických skupin společnosti, které do mateřských škol nedochází.

Obědy zdarma nabízí dva programy

V současné době existují v ČR dva souběžné programy, které se touto otázkou

zabývají. Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) poskytuje pomocí operačního programu stravné zdarma dětem z mateřských a základních škol. Ministerstvo školství (MŠMT) má k dispozici dotační program, ten však poskytuje obědy zdarma dětem pouze na základních školách.

Program MPSV je financován ze zdrojů Fondu evropské pomoci nejchudším rodinám a poběží do roku 2020. Podmínkou pro přijetí dětí je hmotná nouze jejich rodin trvající minimálně 3 měsíce. Žadatelem projektu musí být kraj, partnery jsou příslušné školy a školky, jejich zapojení musí schválit zřizovatel. Je evidentní, že mezi výzvou programu a pomocí konkrétnímu dítěti stojí řada aktérů, což může celý proces značně zkomplikovat. A to například hned na začátku, stačí, aby kraj o tyto peníze vůbec nepožádal. V letošním školním roce tento program využívá osm krajů, zbylých šest však nikoliv.

Podmínky nároku na oběd zdarma u MŠMT nejsou striktně dané – záleží na nastavení neziskových organizací, přes které financování probíhá. Finance uvolňuje ze svého rozpočtu, celý program je závislý na politické vůli vedení ministerstva.

Agendu zvládají v rámci běžné práce

Ale vraťme se k programu, který vypisuje Ministerstvo spravedlnosti. Zmíněná analýza říká, že jedním z hlavních důvodů, které kraje nezapojují do tohoto programu pro své rozhodnutí uvádějí, je příliš velká administrativní zátěž. Nicméně již zapojené kraje podle předkládané studie žádnou mimořádnou zátěž neuvádějí.

Platit dětem jídlo je dobrá investice

Martina Francuchová, metodička předškolních klubů organizace Člověk v tísni nabízí svůj pohled na to, zda by stát měl platit dětem v mateřských a základních školách obědy zdarma.

Člověk v tísni provozuje v České republice v současnosti 15 předškolních klubů. Dostávají v nich děti, které do nich chodí, obědy zdarma?

Bohužel nikoliv. Byli bychom za to velmi rádi, ale není to možné. V našich klubech bychom na to bohužel velmi často nenašli adekvátní prostory. Přeci jen náš klub není mateřská škola, která má k dispozici profesionální kuchyni a velkou jídelnu. My si musíme vystačit s daleko skromnějšími podmínkami.

Přesto, jak se díváte na to, že by měly mít děti obědy zdarma?

Osobně si myslím, že je to rozhodně krok správným směrem. Vycházím přitom především ze zkušeností s rodinami, jejichž děti k nám do klubů dochází. Jedním z důvodů, proč nechodí do běžné mateřinky, jsou často finance. Pokud by ve škole a školce dostaly jejich děti oběd, zvýšilo by to motivaci rodičů do nich své děti posílat. Což je přesně to, co přeci chceme.

Jedna z otázek zní, kdo by měl mít na oběd zdarma nárok. Všichni nebo jen někteří? Pokud jen někteří, jak je určit?

Za mě by byla ideální první varianta, tedy že by oběd byl standardní součástí docházky do školy či školky. Víím, jsou to peníze navíc. Ale utrácet veřejné peníze za jídlo pro naše děti, které tím navíc přivedeme do škol a školek, mi nepřijde jako úplně špatný nápad. Naopak jde o dobrou investici.

dějí. V Libereckém kraji, který je do programu zapojen od počátku jeho trvání, zvládá agendu metodička školního stravování,

a to v rámci svého původního úvazku. Co se týče škol, tak těm není z fondu hrazen pouze příspěvek na stravné dítěte, ale i 5% paušál, který slouží k úhradě nákladů školy spojených právě s administrativou.

Dalším důvodem pro nepřistoupení k programu ministerstva uvádí dle studie Ústecký kraj. Ten zmiňuje, že důvodem nevyužívání programu je nesouhlas kraje s úzkým vymezením cílové skupiny. Podle jeho zástupců se jedná o duplicitní pomoc lidem, kteří už dávky pobírají, a preferovali by změnu zále-
ní programu právě na lidi, kteří z různých důvodů na dávky v hmotné nouzi nedosahují. Podle zá-

VĚTŠINA VEŘEJNOSTI JE dle zveřejněné analýzy dotovanému stravování nakloněna pozitivně.

Ilustrační foto: fmsc (CC BY 2.0)

stupců kraje by však školy v kraji o zapojení zájem měly.

Veřejnost je pro

Veřejnost je dotacím školního stravování nakloněná. Dle analýzy by se kraj, ve kterém respondent bydlí, měl do programu zapojit podle 71 % dotázaných. V krajích s největším počtem sociálně vyloučených lokalit – Karlovarský, Ústecký a Moravsko-

slezský – je podpora programu nadprůměrná. Postoje se liší v tom, kdo by měl mít na dotaci nárok – třetina veřejnosti by volila variantu, ve které by měly nárok na obědy zdarma pouze děti z nejchudších rodin (tedy tak, jak je nastavený program MPSV). Polovina respondentů by byla štedřejší – dle části z nich by měly mít nárok na obědy zdarma děti ze všech rodin s podprůměrným příjmem, druhá část (26 % z nich) by poskytla školní obědy zdarma všem dětem.

Ředitelé jsou v otázce poskytování obědů zdarma mírně přísnější než veřejnost. Přesto si však 62 % z nich myslí, že by stát měl stravné některým dětem plně dotovat. Dle výsledků analýzy v současné době dochází na 40 % mateřských a základních škol děti z chudých poměrů, jejichž rodiče mají problém platit obědy. Výrazně častěji to můžeme pozorovat na základních školách. U mateřských škol uvedla pouze pětina zástupců, že jejich školku navštěvují děti, jejichž rodiče si nemohou dovolit platit svým dětem stravné. Dá se očekávat, že podíl při zavedení povinné předškolní docházky pravděpodobně vzroste, protože strava je nedílnou součástí docházky do MŠ.

Pozitivní dopady

Rozdíly mezi dětmi, které do MŠ chodily a které ne, jsou dle oslovených zástupců základních škol značné. Děti, které do MŠ chodily, lépe komunikují s učiteli, lépe se začleňují do kolektivu a lépe udrží pozornost (dle zkušeností 70 % zástupců škol), ale jsou i vyspělejší (dle 65 % respondentů). Zástupci mateřských škol, které dotují chudým dětem stravné, také pozorují pozitivní dopady této podpory. Podle zkušenosti 70 % respondentů se u těchto dětí po zavedení dotovaného stravného zlepšila docházka, zlepšily se jejich výsledky (dle 60 % respondentů) a zvýšil se počet chudších dětí ve školce (dle 37 % respondentů). Podle výpovědi zástupkyně Libereckého kraje se kromě již jmenovaných pozitiv zřetelně zlepšila i vzájemná komunikace rodičů a škol.

Zapojení jednotlivých krajů do programu MPSV

	2. pol. školního roku 15/16	školní rok 16/17	školní rok 17/18
Hlavní město Praha	NE	ANO	ANO
Středočeský kraj	NE	NE	NE
Jihočeský kraj	NE	NE	NE
Plzeňský kraj	NE	NE	ANO
Karlovarský kraj	NE	NE	ANO
Ústecký kraj	NE	NE	NE
Liberecký kraj	ANO	ANO	ANO
Královéhradecký kraj	NE	NE	ANO
Pardubický kraj	NE	NE	NE
Kraj Vysočina	NE	ANO	ANO
Jihomoravský kraj	ANO	ANO	ANO
Olomoucký kraj	NE	NE	NE
Moravskoslezský kraj	NE	NE	ANO
Zlínský kraj	NE	NE	NE

Zdroj: Open Society Fund

40

na tolik procent mateřských a základních škol chodí dle výsledků analýzy OSF děti, jejichž rodiče mají problém platit obědy.

62

tolik procent ředitelů oslovených škol si myslí, že by měl stát stravné některým dětem plně dotovat.

71

tolik procent lidí si myslí, že by se jejich kraj měl zapojit do některého programu, který dětem stravné dotuje.

Většina respondentů oslovených v rámci analýzy (zástupci ministerstev, krajů, MŠ i ZŠ) se shoduje, že stávající programy ministerstva práce i ministerstva školství jsou nyní funkční a doplňují se. 76 % zástupců MŠ i ZŠ, které o programu MPSV vědí, ho hodnotí jako velmi či spíše dobrý. Všichni aktéři nicméně považují za nutné hledat systémové řešení, jelikož program MPSV v roce 2020 skončí a program MŠMT má před sebou nejistotu v podobě povolební situace. Inspirací může být například Slovensko, kde dotace školních obědů ze státního rozpočtu zavedli již v roce 2004. Obědy zdarma tam mohou získat děti v mateřských a na základních školách, pokud pochází z chudé rodiny nebo navštěvují školu, kde má na tuto dotaci nárok více než 50 % dětí.

Z hlediska transparentnosti výběru cílové skupiny, ale i minimalizace zmiňovaných negativních efektů dotování obědů zdarma se jako nejlepší jeví poskytování školní stravy zdarma všem dětem (nebo například všem dětem z několika nejmladších ročníků). Tato praxe existuje v některých severských státech (neomezeně, pro všechny děti) či ve Skotsku a Anglii (pro nejmladší děti). Možnost školního stravování zdarma pro všechny školáky zvažovalo i MŠMT, ale kvůli velké finanční náročnosti (téměř 3,5 mld. Kč na jeden školní rok pro děti aktuálně navštěvující MŠ a 3 mld. Kč pro děti na prvním stupni ZŠ) ji nerealizovalo.

Martin Kovalčík

OBĚDY VE ŠKOLKÁCH A ŠKOLÁCH ZDARMA? Inspirací může být například Slovensko, kde dotace školních obědů ze státního rozpočtu zavedli již v roce 2004. Obědy zdarma tam mohou získat děti v mateřských a na základních školách, pokud pochází z chudé rodiny nebo navštěvují školu, kde má na tuto dotaci nárok více než 50 % dětí.

Ilustrační foto: fmsc (CC BY 2.0)

NA NÁSLEDUJÍCÍCH TŘECH STRÁNKÁCH přinášíme příběhy dětí, které navštěvují naše předškolní kluby. Dva jsou z Kladna, jeden z Liberce. Názorně ilustrují, jak složitý mají tyto děti život, a jak je důležitá jejich podpora ještě před tím, než nastoupí na základní školu.

Foto: Rishabh Kaul

PŘÍBĚH Jak se z Prcka stal Marián a jak paní doktorka nevěřila

V následujících příbězích jsou použity změněná jména a také obrázky jsou pouze ilustrační. Skutečná jména dětí zde nejsou podstatná. Důležité jsou jejich příběhy, které ukazují, jak moc potřebují naši podporu. První z nich vypráví o chlapci, říkejme mu třeba Marián...

Před rokem k nám do kladenského předškolního klubu na pozici asistentky nastoupila Simona, olašská Romka. Chvilí po svém nástupu přišla s tím, že ví o dvou rodinách, které mají malé děti, které nedochází do školky. Jednalo se o její vzdálené příbuzné, holčičku tříletou Jessicu a čtyřletého chlapce Mariána, kterému ovšem nikdo neřekl jinak, než Prcek. Měli v klubu volnou kapacitu, takže nic nebránilo tomu, aby k nám děti nastoupily. Ve spolupráci se Simonou jsem si s oběma rodinami sjednala schůzky. Na nich jsem s každou maminkou zvlášť probírala, co v našem předškolním klubu děláme, jak funguje, co od nich jako od rodičů budeme vyžadovat. Šlo hlavně o přivádění a vyzvedávání dětí ve stanovený čas, omlouvání dětí v případě absence, povinnosti nosit vlastní přezůvky a svačtinu.

Zkouška autority

Obě děti byly zvyklé mluvit doma pouze olašsky. Marián býval v té době medikovan, mluvil se o hyperaktivitě, maminka si stěžovala na to, že je agresivní vůči cizím dětem, a na to, že stále zlobí. Moc si s ním nevěděla rady. Přesto všechno děti do kolektivu v klubu rychle zapadly. Jessica velmi rychle začala používat češtinu, byla velmi šikovná a učenlivá. S Mariánem jsem se však dorozumívala velmi těžko, bylo vidět, že on mně rozumí, ale mě pouhá intuíce k pochopení toho, co říká, nestačila. Nepostradatelnou se v tu chvíli ukázala být Simona, která mi překládala, co mi říká. Spolu jsme tak začaly trvat na tom, aby Prcek říkal své nejčastější věty typu „Mě to nejde“, „Já to neumím“, „Potřebuji pomoc“, v češtině. V osvojování jazyka chlapci hodně pomáhaly básničky, říkanky a písničky, které si v klubu opakujeme každý den.

Zásadní kus práce a proměna, kterou Marián prošel, se však netýkala jeho jazyka, ale chování. Jeho přítomnost v klubu se nikdy nedala přehlédnout, hodně na sebe upozorňoval. Bohužel ne zrovna v dobrém, ostatním dětem bohužel ničil jejich výtvary, byl sprostý, pral se s dětmi, záměrně porušoval to, co jsem řekla, že se nedělá. Vždy si našel něco, čím zkoušet mou trpělivost. A v tom to bylo – zkoušel hrani-

ce. Zkoušel, jestli jsem jako autorita pevná v tom, co říkám, jestli sama dodržuju pravidla, která v klubu máme. To bylo to, co doma nejspíše nezažíval, a o co si svým vý-

15

tolik předškolních klubů provozuje organizace Člověk v tísni v České republice. Najdete je v Bílině, Chodově, Chomutově – Kamenné, Chomutově – Školní, Kladně, Liberci, Nejdku, Plouznici, Praze 5 – Smíchově, Praze 7, Přerově, Rokycanech, Sokolově, Ústí nad Labem – Mojžíři a v Ústí nad Labem – Předlicích.

zným chováním a negací říkal. Asi jsem uspěla, protože se Mariánovo chování začalo měnit. A to nejen v klubu, ale i doma.

Přestože byl Marián zvyklý na to, že se mu říká Prcka (o tom, že jeho skutečné jméno je jiné, ani nevěděl), začala jsem ho oslovovat jeho pravým jménem. Tento postup máme v klubu ve zvyku, chceme děti připravovat do první třídy a součástí toho je i to, aby byly připravené na to, že je ve škole nikdo nebude oslovovat jejich přezdívkou. Tato skutečnost se pro Mariána stala

Marián rád něco vyráběl a bylo nádherné sledovat, jakou z toho měl radost. Bylo pro něho důležité odnášet si svá dílka domů a chlubit se rodičům.

další zásadní změnou. Jako kdyby získal novou identitu. Často v minulosti zažíval, že se mu okolí vysmívá za jeho přezdívkou a za to, že vlastně ani neví, jak se jmenuje. Nezapomenu, jak mi Simona vyprávěla příhodu z návštěvy u doktora. Nyní v čekárně vzorně seděl, zatímco dříve většinou vyváděl, chvilí neposeděl, nebo sebou dokonce házel

na podlahu. Už to samo bylo pro maminku něco úžasného. Ale to hlavní přišlo, když si chlapce paní doktorka pozvala do ordinace, kde se paní doktorce představil jako Marián. Paní doktorka prý nevěřila vlastním očím.

Důvěra rodičů je důležitá

Pobyt v klubu dal Mariánovi mnoho nových zážitků. Byli jsme v divadle, ZOO, zamiloval si výlety do parku, nebo skákání na trampolínách. Velmi rád něco vyráběl a bylo vždy nádherné sledovat, jakou měl ze svých dílek radost. Bylo pro něho důležité odnášet je domů a chlubit se rodičům. Což vůbec nebyl problém, protože občas pro rodiče vytiskneme fotky nebo jim posíláme výtvary, které jejich děti vytvořily. To má kromě jiného za cíl zprostředkovat rodičům dění v klubu.

Dost často se totiž setkáváme s tím, že se rodič bojí u nás dítě nechat, protože vlastně neví, co se za zavřenými dveřmi děje. Proto první den, je-li to třeba, dovoluji nově přichozím rodičům s námi klidně i dvě hodiny v klubu pobýt, aby viděli, jak s dětmi pracujeme, že se s nimi vlastně učíme, že i když si hrají sami, tak je hlídáme, aby se nikdo nepral apod. Také vždy ráno při příchodu s rodiči prohodíme pár vět o tom, co se bude dnes v klubu dít, a při odchodu zas shrnu před rodičem, co se dítěti ten den povedlo, nebo na čem je třeba ještě pracovat. Důležité je v práci s rodiči komunikovat, předcházet to i případným nedorozuměním. Tato transparentnost a samotný fakt, že se dítěti v klubu líbí je pro rodiče velkou motivací pro to se do chodu klubu zapojit více, například se besídek, výletů apod.

Závěrem

Marián po půl ročním pobytu v klubu přestal docházet kvůli nenadálé vážné rodinné situaci, která byla spojená i s častým stěhováním. Jsme ale s rodinou v kontaktu a vím, že se nyní chystají k zápisu do klasické mateřské školy v místě jejich bydliště. Marián totiž je již pět a do školky musí. Po zkušenostech z našeho klubu to tam jistě bude zvládat dobře.

Aneta Kozáková

I NA TAKOVÝCHTO MÍSTECH žijí děti, které navštěvují předškolní kluby organizace Člověk v tísni.

Ilustrační foto: Iva Zimová

PŘÍBĚH Stěhování z ubytovny do bytu prospělo nejen Klárce

Rodině se díky nové adrese celkově zlepšil život, což se projevilo i v předškolním klubu.

Rodinu Klárky jsem oslovila jako pracovnice předškolního klubu v jedné kladen-
ské sociálně vyloučené ubytovně. Na Klár-
ku jsem narazila na chodbě, zeptala jsem
se, jestli chodí někam do školky, řekla, že
ne a dovedla mne ke svým rodičům. Ti byli
hned od počátku myšlenky dovádět Klárku
do předškolního klubu pozitivně nakloněni
a to i přesto, že se jejich ubytovna, nena-
chází zrovna v jeho blízkosti. Uvítali
bezplatnost služby a samotný fakt,
že dcera bude trávit čas někde, kde
jí to prospěje.

Klárce se v klubu líbilo. Byla bystrá
a šikovná, rychle zapadla do kolektivu.
Po zhruba čtvrt roce se rodina díky
podpoře naší terénní pracovnice pře-
stěhovala z ubytovny do bytu. Ten se
ale nacházel v jiné části města. Klár-
ka k nám přestala docházet, ale vůbec se jí
to nelíbilo. Sama stále tlačila na rodiče s tím,
že chce do klubu chodit. Maminka se pro-
to začala zajímat o běžné školky, které jsou
v blízkosti jejich nového bydliště.

Stěhování pomohlo všem

Protože Klárka prošvihla běžný zápis, vo-
lala s pomocí terénní pracovnice na školský
odbor s prosbou o informaci, zda by dce-
ru nešlo někam dodatečně zapsat. Vzali si

kontakt na maminku s tím, že se jí ozvou, až
začne nový školní rok. V září se tak skuteč-
ně stalo a maminka Klárky dostala kontakt
na dvě školky, kam by mohla dcera chodit.
Do vybrané mateřinky dle maminky nechodí
kromě její dcery žádné romské dítě. Vy-
právěla mi, že si učitelky Klárku i jí při první
schůzce „okoukly“ a když zjistily, že rodina
vypadá slušně, tak je přijaly.

Často mluví o tom, že by
romské děti neměly vyrůstat
jen s romskými dětmi. Nemá
ráda, když se dělají rozdíly.

Maminka komunikovala s mateřskou ško-
lou samostatně, sama si vyjednala odpuš-
tění školkovného, jelikož se rodina nachází
v hmotné nouzi. Aby se tak stalo, vyžado-
vala mateřská škola pravidelnou docházku.
Tu Klárka dodržuje. Rodina platí obědy a ob-
čas nějaké drobné poplatky za různé akce.
V tom nebývá naštěstí větší problém, pení-
ze se na to vždycky najdou. Velmi pozitivní
roli v životě celé rodiny sehrálo přestěhová-
ní z ubytovny. A to nejen finančně, ale jak
mi řekla maminka „celkově se pozvedla je-

jich úroveň“. Děti mají svůj pokojíček, rodi-
na má vlastní koupelnu v bytě, teplo a pravi-
delný přísun elektrického proudu. Už prostě
nemusí řešit vyloženě existenční problémy,
které byly s bydlením na ubytovně spojené.

Klárku ve školce chválí

Na maminku pozitivně působí také to, že
učitelky Klárku chválí. V dětském ko-
lektivu se nevyskytl větší problém, až
na incident, kdy jeden chlapec Klár-
ce nadával, že je cikánka. Ihned se to
prý ve školce řešilo, a to ve spoluprá-
ci i s maminkou chlapečka. Rodina si
tento přístup školky velmi pochvalo-
vala, líbilo se jí, že se situace řešila
hned a že se potom již nic takového
neopakovalo. Maminka Klárky byla
k předškolnímu vzdělávání pozitivně
nakloněná už od začátku, takže nebylo tře-
ba tolik na ní v tomto směru působit. Často
mluví o tom, že by romské děti neměly vy-
růstat nebo chodit do školy jen s romskými
dětmi. Nemá ráda, když se dělají rozdí-
ly. Trochu jí štve, že i jejich mateřská škola
moc romské děti nechce a vybírá si je, ale
na druhou stranu je ráda, že tam Klárka cho-
dí. Od příštího roku by tam měl nastoupit
i její mladší bráška.

Aneta Kozáková

Díky novým brýlím získala Hanička v životě jistotu

Na začátku brala maminka Haničky předškolní klub jako další starost, která ji přibyla k těm všem, které už má. Při loučení se spolu radujeme, jak úžasný pokrok zde její dcera udělala.

Maminka Haničky přivedla svoji dceru do našeho libereckého předškolního klubu na doporučení pracovnice OSPOD (odbor sociálně-právní ochrany dětí). Hrozilo jí odebrání dítěte tak, jako se stalo u tří starších sourozenců. Hanička se po příchodu jevila jako velmi plaché dítě, na první pohled zápasící s mnoha problémy a neduhy. Těžko se jí běhalo, šilhala na jedno oko, neuměla se obléknout bez pomoci, ruce jí nechtěly poslouchat, mluvila nesrozumitelně. Byla ztracená v prostoru i čase, nerozuměla informacím, které jsme říkali, špatně se orientovala v klubu i venku. Její obvodní lékařka to však do této doby neshledala jako situaci k řešení.

Spolupráce s OSPOD

Nejprve jsme hledaly cestu, jak nastavit vzájemnou spolupráci mezi rodinou a předškolním klubem. V tom nám pomohla pravidelná komunikace se sociální pracovnící z OSPOD, která měla na starosti případ rodiny Haničky. Zpočátku jsme si volaly téměř

denně. Během té doby jsme nastavily režim, kdy se ona ukotvila v roli kontroly a já v roli navrhovatele řešení, který ukazuje možnosti, jak postupovat. Samozřejmě

Taková věc jako dětské brýle Haničce umožnila konečně se rozhlédnout po okolí, prohlédnout si obrázek, který nakreslila, rozmyslet se, kam poběží. Získala jistotu.

jsem o naší komunikaci pravidelně informovala maminku, aby neměla pocit, že se jí odehrává něco za zády, něco, o čem neví.

V průběhu roku se situace rodiny zhoršila, maminka holčičky řešila vážné existenční problémy a OSPOD jí hrozil odebráním dětí. Jednou z podmínek, aby se tak nestalo, byla pravidelná docházka Haničky do našeho předškolního klubu. To se

naštěstí stalo a díky tomu se na Haničce začaly objevovat první viditelné pokroky. Myslím, že tím se nastartovala i vnitřní motivace maminky k další spolupráci, protože už nebyl nutný tlak z vnějšku.

Začala jsem obě hodně chválit a jak je všeobecně známo, chvála dělá zázraky...

„Vyšetření pomohla

Maminka Haničky zpočátku vnímala naši službu jako zatěžující věc, jako něco, co ji přináší další povinnosti ke všem stávajícím problémům a starostem, které má. Při konzultacích v klubu nám vše odkývala, zároveň nás přesvědčovala, že doma dítě působí úplně jinak, že je samostatná, upovídaná, kreslí si a hraje sama.

Během několika měsíců se ale působením tlaku ze strany OSPODu a naší podpory nastartoval řetěz vyšetření u různých odborníků, vymohli jsme například doporučení na dětskou neurologii, na foniatrii. Taková věc jako dětské brýle Haničce umožnila konečně se rozhlédnout po okolí, prohlédnout si obrázek, který nakreslila, rozmyslet se, kam poběží. Získala jistotu. Motorický vývoj se konečně nastartoval a následně se zlepšil i mluvený projev. Cítí se u nás bezpečně, miluje své kamarády z klubu, vše dělá s chutí.

Čeká ji ještě dlouhá cesta

Před zápisy do mateřských škol jsme vybrali tři vhodné školky, maminka se objedнала na vyšetření do pedagogicko-psychologické poradny. Společně jsme pak hodně probíraly, zda by pro její dceru byla lepší varianta chodit do běžné třídy s asistentem či do speciální třídy. Nakonec zvítězila speciální – Hanička má silné logopedické hendikepy a je velmi zranitelná, obávaly jsme se, že by ji velký kolektiv zatím stále ještě převálcoval.

Maminka má tři starší děti a zkušenosti s komunikací se školkou již má, proto nemá problém s paní učitelkou komunikovat sama. Přesto i ona při odchodu z našeho klubu využila možnost zaslání zprávy o dítěti do školky, kam bude chodit. Letos toho využijí skoro všichni rodiče. Haničku čeká ještě daleká cesta, ale už nyní se při společné rekapitulaci s maminkou radujeme nad obrovským pokrokem, který stačila v našem předškolním klubu udělat.

Magdalena Kudláčková

ŽE DÍTĚ NENAKRESILO ZROVNA VELEDÍLO? Nevadí, i tak ho chvalte. Zbavíte ho strachu ze selhání.

Ilustrační foto: Universe Awareness (CC BY 2.0)

REPORTÁŽ **Aby to nebylo jako z koloběžky do auta...**

„Dokázali byste jmenovat některé znaky školní zralosti dětí?” Chvilé ticha. **„Já myslím, že to dítě by mělo umět napočítat do pěti, vyjmenovat barvy, říct svoje jméno a příjmení,”** bere si slovo Denisa, matka jednoho z předškoláků.

Jsmo na semináři s psycholožkou Petrou Štefflovou, který jsme připravili pro matky dětí z našeho předškolního klubu. Seminářem reagujeme na obavy rodičů z nástupu jejich dětí do školy nebo školky. „V předškolním klubu nepracujeme jen s dětmi, ale podporujeme také rodiče. Kromě individuálních konzultací pořádáme i podobná setkání ve skupinách,” vysvětluje Michaela Vondřichová, vedoucí předškolního klubu. Petra Štefflová pomáhá dětem s adaptací v novém prostředí, ale i při řešení potíží výchovného charakteru jako je například zlobení, nerespektování učitelů a podobně.

Nejde jen o dovednosti

„Skvělé, to je pravda! Navíc existuje spousta dalších znaků zralosti, nejde jen o dovednosti. Říká se tomu sociální zralost. Ta sleduje třeba, jestli dítě zvládne být bez vás, jak se chová ve skupině dětí,

zda umí poslouchat, když mluví paní učitelka a podobné věci,” odpovídá paní Denise psycholožka a doplňuje, že myšlenka školní zralosti není žádné novum. „Již Komenský přišel s tím, že dítě by mělo jít

Často se setkávám s tím, že pětileté dítě na vyšetření nechce kreslit. Mnohdy proto, že kreslení vůbec nezná, bojí se kreslit, nebo má strach, že při něm selže.

”

do školy, až mu bude aspoň šest let, ale klidně i později. Říkal, že školní zralost je otázkou individuálního posouzení”. Patricia s Denisou si pak prohlíží často využívaný test školní zralosti, jeden z mno-

ha materiálů, které si na semináři mohly prohlédnout.

Místo pána ti nakreslím mašinku

„Často se setkávám s tím, že pětileté dítě na vyšetření nechce kreslit. Mnohdy proto, že kreslení vůbec nezná, bojí se kreslit, nebo má strach, že při něm selže. Jiné třeba smlouvají. Jeden chlapec mi říkal „nakreslím ti místo pána mašinku“, měl strach, že pána nakreslit nezvládne. Nechte proto děti, ať si hrají s tužkami a pastelkami, nechte je čmárat cokoli. Naučí se držet tužku. Často je chvalte, i když nevytvoří žádné umělecké dílo, nebudou pak mít strach ve škole“, navrhuje psycholožka na diskusi o rozvíjení motoriky.

„V předškolním klubu kromě jemné motoriky podporujeme i další schopnosti

PSYCHOLOŽKA KLADE RODIČŮM DALŠÍ DOTAZ: „Kolik minut by dítě mezi 6. a 7. rokem mělo vydržet dávat pozor?“ Všichni se po sobě dívají a usmívají se. Nikomu se ale nechce tipovat. Po chvíli přijde odpověď. Minimum je 5 až 10 minut. Pro lepší představu jde například o takovou činnost, jako je poslech pohádky a poté odpovídání na dotazy typu jaké byly v pohádce postavy a podobné. Děti se tak učí vybírat to důležité.

Ilustrační foto: photogramma1 (CC BY 2.0)

dětí. Učíme se rozpoznávat základní kategorie, jako jsou barvy, velikosti a tvary. Vše směřujeme k tomu, aby děti zvládly přechod do běžných mateřských a základních škol,” doplňuje Michaela Vondřichová.

Adaptační dny? Nakonec to dokáže každý

Zvládnutí přechodu ale netrénujeme jen „nasucho“. S dětmi se pravidelně vydáváme i mimo samotný klub na takzvané adaptační dny do partnerské plzeňské školky. Tady posilujeme sociální zralost dětí a fungování v kolektivu. „Reakce dětí se samozřejmě různí. Jedna holčička plakala, někdo jiný si zase sedl do kouta. O spoustě dětí však celé dopoledne ani nevíme, protože si hrají s ostatními. Těm, kterým se tolik nedaří, pomáháme novou situaci zvládnout a nakonec to dokáže každý,” popisuje Michaela.

Ale zpět na seminář. Psycholožka kladé rodičům další dotaz. „Kolik minut by dítě mezi 6. a 7. rokem mělo vydržet dávat pozor?“ Všichni se po sobě dívají a usmívají se. Nikomu se ale nechce tipovat. Po chvíli přijde odpověď. Minimum je 5 až 10 minut. Pro lepší představu jde například

o takovou činnost, jako je poslech pohádky a poté odpovídání na dotazy typu jaké byly v pohádce postavy a podobné. Děti se tak učí vybírat to důležité. Diskuse se následně zaměřuje na domácí úkoly. „Je to vlastně poprvé v životě, kdy dítě intenziv-

žujeme za vhodné doplnění činnosti našeho předškolního klubu,” uzavírá Michaela Vondřichová.

Pracujeme s dětmi i jejich rodiči

V předškolním klubu pracujeme s dětmi ve věku od tří do pěti let, které z různých důvodů nenavštěvují běžné mateřské školy. Aktivitu klubu zaměřujeme na celkové posílení jejich schopností a dovedností. Rozvíjíme motoriku i grafomotoriku dětí, jejich zrakové a sluchové vnímání, sociální dovednosti, základní matematické představy atd.

Pracujeme ale i s rodiči s cílem pomoci jim při začlenění dítěte do běžné mateřské školky a pomáháme jim s další přípravou na bezproblémový vstup do první třídy. Zatímco s dětmi chodíme na adaptační dny, jejich rodiče mají možnost navštívit v mateřských školách dny otevřených dveří. Vše směřuje k tomu, aby pro děti z předškolního klubu přechod ze školky do školy nebyl – slovy Petry Štefflové – „jako z kola-běžky do auta“.

Jakub Chabr
Tady a Ted, o. p. s.

S dětmi se pravidelně vydáváme i mimo samotný klub na takzvané adaptační dny do partnerské plzeňské školky. Tady posilujeme sociální zralost dětí a fungování v kolektivu.

ně cítí něco jako povinnost, často se z toho snaží unikát,” objasňuje psycholožka pocity mnoha dětí v první třídě.

Přechod ze školky do školy je pro dítě obrovskou změnou. Dvouhodinový seminář nabídl rodičům odborný náhled na celou situaci. „Petra Štefflová má velký cit a dokáže vnímat, jak děti prožívají různé situace. Zároveň vše umí srozumitelně vysvětlit rodičům. Podobné semináře pova-

SMUTEK U DÍTĚTE je pro vítězku soutěže Global Teacher Prize Janu Kopeckou vždy důvodem k pozornosti. „Časem jsem se dopracovala k tomu, že nejde ani tak o předání vědomostí, ale o nějakou sadu hodnot, kterou děti do života potřebují, a začíná to základní úctou k druhému,“ říká.

Ilustrační foto: Michele Lamberti (CC BY 2.0)

REPORTÁŽ Předává dětem hodnoty, všimne si, když jsou smutné

Reportérka serveru aktualne.cz navštívila vyučovací hodinu nejlepší české učitelky.

Jana Kopecká učí v jedné škole už třicet let, místo vyhoření ale letos získala cenu jako nejlepší učitelka v nultém ročníku soutěže Global Teacher Prize, kterou pořádá organizace EDUin. Porota ocenila hlavně její výjimečný vztah k dětem a zaměření na to, co budou žáci v jejich budoucím životě skutečně potřebovat. Mezi dětmi působí přirozeně, vnímá změnu nálady či problém u každého žáka, přestože má ve třídě téměř třicet rozdílných osobností.

Na školu si hrála už jako malá holčička, k výběru povolání ji inspirovala skvělá paní učitelka na prvním stupni, ale i špatní pedagogové, které během studií potkala. „Řekla jsem si: nechci, aby takhle někdo pracoval s dětmi,“ říká Jana Kopecká ze Základní školy Kunratice, vítězka nultého ročníku soutěže o nejlepšího učitele Global Teacher Prize.

S druháky mají zrovna předmět nazvaný svět kolem nás, je den před státním svátkem a povídají si o svatém Václavovi. Kopecká sedí s dětmi na koberci a dávají

dohromady, co si o českém knížeti pamatují z textu, který četli minulý týden. Povídání proloží pohybovou aktivitou, kdy mají děti předvést, jak by vypadala socha Václava, kdyby ji tvořily ony. Pak jim

Rozhodli jsme se oceňovat učitele tak, aby bylo vidět, kolik je za jejich každodenní práci úsilí.

Kopecká promítá fotografii sochy svatého Václava a děti se mají ptát na to, co je na pomníku zajímavé. Snaží se dát prostor všem žákům. Jeden chlapec ve třídě je cizinec a u sochy nikdy nebyl. „Kdo vysvětlí Mínovi, jak se k soše dostane?“ ptá se hned a děti ochotně vysvětlují.

Když někdo evidentně nedává pozor, Kopecká ho hned zapojuje do debaty. Cílem hodiny je naučit děti klást otázky

k textu, což není jednoduché, protože ještě moc nezvládají rozlišit, jestli otázka patří k textu o pomníku, nebo obecně k tématu o svatém Václavovi.

“Jedním z hlavních důvodů, proč porota ze sedmi semifinalistů vybrala právě Janu Kopeckou, je to, jak velký důraz klade na individualitu žáků. „Oslovilo nás, jak hluboce se zamýšlí nad tím, co budou děti potřebovat v životě, respektujete, že každé dítě má vlastní rytmus, a pěstujete vztahové hodnoty mezi žáky,“ vysvětlil předseda poroty, manažer Lumír Al-Dabagh. Kopecká má ve třídě hned čtyři cizince, jednu holčičku se specifickými poruchami učení s asistentkou a další děti s poruchou pozornosti.

Děti se každý týden samy hodnotí

Přestože bylo ve třídě 26 dětí, Kopecká ani na chvíli nepřestala sledovat, jestli všechny pracují. Když se dva kluci při práci ve skupinkách začali pošuchovat,

Vítězové Global Teacher Prize

1. místo:

Jana Kopecká - ZŠ Kunratice

jak žít a jak jednat, kterou jim předáváte," hodnotila porota.

2. místo:

Andrea Tláskalová - ZŠ J. V. Sládka Zbiroh

- Původně učitelství ani nevystudovala, pedagogické vzdělání si dodělávala později, ale práce s dětmi ji zaujala. Účastní se několika projektů, zaměřuje se na práci s chybou, badatelskou, zážitkovou a projektovou výuku. Porota ocenila, že není učitelkou předmětů, ale žáků. „Ocenili jsme míru koncentrace na osobnost žáka, inspiraci

3. místo:

Bohuslav Hora - ZŠ Planá nad Lužnicí -

Snaží se o zavádění technologií do výuky, učitelskou profesi bere jako výzvu. „Vždy jsem rád pracoval s lidmi, přišlo mi, že z nich dokážu dostat jejich potenciál," míní. Porota ho vybrala za jeho nasazení při zavádění inovativních způsobů výuky s pomocí tabletů a dalších technologií, ocenila i to, že se o svá zjištění dělí i s ostatními pedagogy.

že se u nás jako na jedné z prvních škol nová výuka matematiky vyzkoušela," hodnotí Kopecká.

Ředitel školy Vít Beran je v pedagogickém prostředí pojmem. Kunratická škola díky němu obvykle jako první zkouší všemožné inovativní přístupy či poznatky o vzdělávání. „Vždycky jsem dbal na rozvoj školy. Před deseti lety jsme se zapojili do projektu Pomáháme školám k úspěchu a teď nám tu vyrostli lidi, které oceňují nejen děti a rodiče," je rád Beran. „Jana Kopecká patří k těm učitelům, kteří mají dar učit v sobě, navíc ale na sobě neskutěčně pracuje a stále se rozvíjí. A nebojí se mi říct, že nesouhlasí s něčím, co navrhuji, což je také důležité," popisuje čerstvou vítězku ředitel.

Markéta Hronová
článek vyšel na aktualne.cz

hned zasáhla. Všimla si, když jedna holčička přestala se svou skupinkou pracovat, a hned se ptala, proč je smutná. „Časem jsem se dopracovala k tomu, že nejde ani tak o předání vědomostí, ale o nějakou sadu hodnot, kterou děti do života potřebují, a začíná to základní úctou k druhému," míní.

Na konci čtvrté vyučovací hodiny už děti neudrží pozornost, společné úkoly ke svatému Václavovi ale nakonec přeci jen dodělají. „Já vám důvěřuji, že to zvládnete," povzbuzuje děti Kopecká. Poslední, pátou hodinu zase pracují s textem, který souvisí se zelencem, květinou, kterou si v rámci praktické činnosti ve třídě pěstují, a na závěr zkráceného týdne hodnotí své týdenní plány.

„To je taková naše specialita. Děti na začátku každého týdne dostanou plán, co je čeká, jaké mají cíle a domácí úkoly. Na konci pak samy hodnotí, co se jim líbilo či jaké dovednosti jim konkrétně šly a jaké ne," popisuje Kopecká. Na kunratické škole učí už třicet let, téměř od začátku své kariéry. „Největší ocenění je pro mě pochvala bývalých žáků. Když jsem vyhrála tu soutěž, přišli za mnou a spousta z nich mi psala maily a gratulovali mi, to mě opravdu hodně potěšilo," přiznává.

Školu žene kupředu ředitel. Dbá na rozvoj, zkouší novinky

Soutěž v Česku letos poprvé uspořádala společnost EDUin, zabývající se vzděláváním za podpory Nadačního fondu Karla Janečka. „Rozhodli jsme se oceňovat učitele tak, aby bylo vidět, kolik je za jejich každodenní práci usilí," uvedl ředitel EDUinu Zdeněk Slejška. Inspirovali se mezinárodní soutěží Global Teacher Prize, která každoročně oceňuje nejlepší učitele planety. Vítěz mezinárodního kola soutěže získává milion dolarů. Letošní vítězka v Česku dostala alespoň symbolických 50 tisíc korun.

Od jiných učitelských soutěží, jako je třeba Zlatý Amos, se Global Teacher Prize odlišuje tím, že vítěze vybírá odborná porota na základě pěti kritérií. Členové poroty učitele také navštívili přímo při práci v jejich třídách. Hodnotili, jest-

li učitel podporuje úspěch u každého žáka, zda ve škole praktikuje inovativní formy výuky, roli hrály také reference od žáků a kolegů, jestli se učitel zapojuje také do mimoškolních aktivit, spolupracuje se zahraničními či českými vzdělávacími organizacemi či vyvíjí vlastní činnost v učitelské komunitě.

Kopecká se podílí na řadě projektů - pracuje například jako lektorka kritického myšlení, vede také dílny čtení a praxe studentů. Nebojí se učit v páru, organizuje řadu akcí s rodiči. Školila také ostatní pedagogické pracovníky v Hejného matematice, odlišném způsobu výuky počtů, který její žáci milují. „Přišel s tím pan ředitel. Abych se do toho dostala, strávila jsem nad tím několik prázdnin. I když jsme ze začátku brblali, zpětně jsem hrozně ráda,

Ilustrační foto

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Časopis ZVONÍ! vznikl jako součást projektu K.O.Z.A!
*Projekt K.O.Z.A. - Kooperace, Otevřenost, Zájem, Adaptace reg. číslo CZ.02.3.61/0.0/0.0/15_007/0000176
v rámci Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání je spolufinancován Evropským sociálním fondem
a státním rozpočtem ČR.*

Redakce: Martin Kovalčík.

Vydává Člověk v tísni, o.p.s., Šafaříkova 24, Praha 2, PSČ: 120 00. Kontakt: martin.kovalcik@clovekvtsni.cz